

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं

इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री किशोर सिलवाल
राजस्व सदस्य श्री जीवन कुमार घिमिरे
लेखा सदस्य श्री डम्बर बहादुर कार्की
फैसला

२०७३ सालको मुद्दा नं. ०७३-RB-०४४३

निर्णय नं. २८

का.जि.,का.म.न.पा.,वडा नं. १ दरबारमार्ग स्थित याक एण्ड यति होटल लि. }
(स्थायी लेखा नं. ३०००४७१७६) को तर्फबाट ऐ. का अख्तियार प्राप्त चिफ } पुनरावेदक
एकाउन्टेन्ट लबेन्द्र सिंह मल्ल.....१ }

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर.....१ }
श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाण्डौ.....१ } प्रत्यर्थी

मुद्दा:- आयकर (२०७१/०७२) ।

शुरु निर्णय गर्ने पदाधिकारी:- प्रमुख कर प्रशासक शोभाकान्त पौडेल ।

शुरु निर्णय मिति:- २०७३/०३/१२

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर ।

यसमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन समेतको निर्णय उपर चित्त नबुझाई आयकर ऐन २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ (१) र दफा ९ बमोजिम पुनरावेदको पुनरावेदन दर्ता हुन आई यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको देखिन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ ।

तथ्य खण्ड

१. करदाता याक एण्ड यति होटल लि.ले आ.व. २०७१/०७२ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय रु.१०,७९,४३,७६३।- देखाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७२/०९/२९ मा पेश गरेको ।

२. करदाताबाट प्राप्त कागजातको अध्ययन, छानविन तथा हिसाब किताबको परीक्षण गर्दा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कट्टि गर्न नपाउने खर्चहरू दावी भएको व्यवसायको मुनाफा र लाभतर्फ गणना हुनुपर्ने रकम समावेश भएको नदेखिएको तथा भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टि गर्नुपर्ने भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टि गरेको नपाइएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित करयोग्य आय कायम गर्नु पर्ने भएको हुँदा सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र पेश गर्न आयकर ऐन २०५८ को दफा १०१ (६) बमोजिमको सूचनामा मूनाफा र लाभ तर्फ समावेश गर्नु पर्ने रकम कट्टी नपाउने खर्चको विवरण र अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने रकम सम्बन्धमा कारण र आधार खुलाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७३/०२/३ मा सूचना जारी भएको ।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७३/०२/३ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७३/०२/१५ मा सूचना बुझी लिएको ।
४. करदाताले मिति २०७३/०२/१५ मा सूचना बुझी लिई मिति २०७३/०३/०२ मा निम्न बमोजिम जवाफ पेश गरेको पाईन्छ ।

क) हास रकम खर्च कट्टी गर्न नपाउने भन्ने सम्बन्धमा उक्त हास आधारमा फरक आउनुको मूल कारण आर्थिक वर्ष २०४५/०४६ मा सञ्चालकको निर्णय अनुसार भवनको रु.३,८२,११,७००/- ले पूनर्मूल्यांकन गरी सोमा हास खर्च दावी गरेको रकम कर परीक्षण हुँदा त्यसरी पूनर्मूल्यांकित रकममा हास खर्च दावी गर्न नपाउने उल्लेख भए पश्चात प्रत्येक वर्ष उक्त रकममा ५ प्रतिशतले हास खर्च दावी गरिएको रकमलाई **Reverse** गरी कूल हास खर्चमा घटाई लेखांकन गरिने गरिएकोले त्यसरी हास खर्च **Reverse** गरिएको रु.५,६७,४०४/- एवं रु.५,३९,०३४/- दुबैलाई १०० प्रतिशत मानी हास आधार कायम गरिनु उपयुक्त नभएकोले हास खर्च रु.९,०९,९९,५३३/- नै खर्च दावी पाउनु पर्ने ।

ख) सूचनाको दफा ४ग. को हकमा आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूचि १ को दफा १ को उपदफा ११ मा यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति पारिश्रमिक आय मात्र आर्जन गर्ने महिला रहेछ भने त्यस्तो प्राकृतिक व्यक्तिले तिर्नुपर्ने कर रकममा १० प्रतिशत छुट हुने भन्ने किटानी कानूनी व्यवस्था गरी महिलालाई विशेष छुटको व्यवस्था गरेको हुँदा सोही ऐनको व्यवस्था अनुसार छुट सुविधा होटलले दिई कर कट्टी गरिएको हो। विभागीय निर्णय वा निर्देशिकाका आधारमा सुविधाबाट बंचित गर्न नमिल्ने भएकोले त्यस्तो छुट सुविधाको कर रकम एवं त्यसमा व्याज एवं शुल्क लगाउन नमिल्ने ।

५. ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन ललितपुरबाट करदाताले लिएको जिकिरका सम्बन्धमा मिति २०७३/०३/१२ मा निम्न व्यहोरा समेत उल्लेख भई निर्णय भएको पाइन्छ ।

क) आ.व. २०४५/०४६ देखिको रकम के कति कारणले पूनर्मूल्यांकित गरिएको हो सो पुष्टि हुने कारण सहितको हालसम्मको हास आधार र हास कट्टी विवरण कर परीक्षण समयमा तथा जवाफको साथमा पेश हुन नआएकोले आधार प्रमाण वेगरको करदाताको जिकिरले मात्र आ.व. २०४५/०४६ देखिको पूनर्मूल्यांकित रकमको हासखर्च एकैचोटी आ.व.२०७१/०७२ खर्चकट्टी नपाउने हुनाले आयकर ऐन,२०५८ को दफा १९ बमोजिम खर्च कट्टी नहुने ठहर्छ ।

ख) आयकर निर्देशिकाको नं. २३.२.१ मा दम्पति सुविधा लिएको महिलाले यो छुटको सुविधा नपाउने भनी उल्लेख गरेको छ । प्रस्तुत करदाताले यस आ.व.मा दोहोरो कर छुट लिएको रकम (करदाताले दम्पति सुविधा लिएको महिला करदातालाई दिएको थप १० प्रतिशत सुविधा) आयकर ऐन तथा आयकर निर्देशिका अनुसार छुट दिन नमिल्ने हुँदा बढि छुट दावी कर रकम, सोमा लाग्ने व्याज र शुल्क दाखिल गर्न आयकर ऐन,२०५८ को दफा ९०(८) बमोजिम माग गर्नुपर्ने ठहर्छ ।

६. ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरले मिति २०७३/३/१२ मा जारी गरेको आ.व. २०७०/०७१ को आयकर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी याक एण्ड यति होटल लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७३/५/१७ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा निवेदन दिएकोमा ६० दिनभित्र विभागबाट निर्णय हुनुपर्नेमा सो निर्णयको जानकारी प्राप्त नभएको भनी प्रस्तुत पुनरावेदनपत्र पेश गरेको ।

७. पुनरावेदकले आफ्नो पुनरावेदनपत्रमा मुख्यतः निम्न लिखित पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन्छ ।

क) हास खर्च कट्टी नपाउने गरिएको हकमा, आ.व. ०७०/०७१ मा हासखर्चको विवाद छैन। आ.व. ०७०/०७१ को हासकट्टी विवरण र सो आ.व.०७१/०७२ को लेखा परीक्षणमा प्रमुख लेखा नीति तथा लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरू एवं हास कट्टी विवरण कार्यालय समक्ष पेश गरेका छौं। ठूला करदाता कार्यालयको सूचना अनुसार हास खर्च कट्टी नपाउने गर्न र हास आधार कायम गर्न नमिल्ने हुँदा हास खर्च कट्टी नपाउने गरेको उक्त निर्णय बूँदा बदर गरी पाउँ ।

ख) आयकर ऐन,२०५८ को अनुसूचि १ को दफा १ को उपदफा ११ मा यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति पारिश्रमिक आय मात्र आर्जन गर्ने महिला रहेछ भने त्यस्तो प्राकृतिक व्यक्तिले तिर्नुपर्ने कर रकममा १० प्रतिशत छुट हुने भन्ने किटानी कानूनी व्यवस्था गरी महिलालाई विशेष छुटको व्यवस्था गरेको हुँदा सोही ऐनको व्यवस्था अनुसार छुट सुविधा होटलले दिई

कर कट्टी गरिएको हो । विभागीय निर्णय वा निर्देशिकाका आधारमा सुविधाबाट बंचित गर्न नमिल्ने भएकोले त्यस्तो छुट सुविधाको कर रकम र त्यसमा व्याज एवं शुल्क लगाउन नमिल्ने हुँदा आयकर निर्देशिकाको नं. २३.२.१ को हवाला दिई छुट दिन नमिल्ने भन्ने निर्णय उक्त कानूनी व्यवस्था प्रतिकुल छ ।

ग) अतएव, ठूला करदाता कार्यालयको मिति २०७३/०३/१२ को संशोधित कर निर्धारण सूचना र तत्सम्बन्धी मिति २०७३/०३/०९ को निर्णय बुँदाहरू समेत गैरकानूनी र अन्यायपूर्ण हुँदा पुनरावेदनको सुनुवाई भई उक्त कर निर्धारण निर्णय सूचना बदर गरी पाउँ ।

द. यसमा मुलुकी ऐन, अ.व. २०२ नं. बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकीलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणको मिति २०७४/०१/२०/४ मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेसीसूचिमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन पत्र एवं प्राप्त शुरु मिसिल समेत अध्ययन गरि पुनरावेदक याक एण्ड यति होटल लिमिटेडका तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठले आ.व. ०७०/०७१ को हासखर्चको विवाद छैन। आ.व. ०७०/०७१ को हासकट्टी विवरण र सो आ.व.०७१/०७२ को लेखा परीक्षणमा प्रमुख लेखा नीति तथा लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरू एवं हास कट्टी विवरण कार्यालय समक्ष पेश गरेको अवस्थामा हास खर्च कट्टी नपाउने गरेको उक्त निर्णय गैरकानूनी एवं अन्याय पूर्ण छ । त्यसैगरी आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूचि १ को दफा १ को उपदफा ११ ले महिलालाई विशेष छुटको व्यवस्था गरेको छ, विभागीय निर्णय वा निर्देशिकाका आधारमा सुविधाबाट बंचित गर्न मिल्दैन । तर्सथ ठूला करदाता कार्यालयको कर निर्धारण निर्णय सूचना बदर हुनुपर्छ भन्ने समेत बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।

१०. त्यसैगरी प्रत्यर्थीहरूका तर्फबाट उपस्थित विशेष सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान शाखा अधिकृत श्री अन्चन भट्टराईले सरेर आएको आएको हास आधारमा फरक पारेको अवस्था छ । प्रत्येक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले हास आधार कायम गर्ने कानूनी व्यवस्था छैन । त्यसैगरी दोहोरो कर छुट लिएको रकम अर्थात करदाताले दम्पति सुविधा लिएको महिला करदातालाई दिएको थप १० प्रतिशत सुविधा आयकर ऐन तथा आयकर निर्देशिका अनुसार छुट दिन नमिल्ने हुँदा शुरु ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय मिलेकै हुँदा परिवर्तन हुनुपर्ने होइन भन्ने समेत बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो ।

११. उपरोक्तानुसार विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता र सरकारी वकिलको बहस सुनी मिसिल कागजातहरूको अध्ययन गरी हेर्दा शुरु ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरको निर्णय मिलेको छ छैन ? पुनरावेदकको जिकिर पुग्न सक्ने हो होइन ? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

१२. पुनरावेदकले ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरमा पेश गरेको संशोधित कर निर्धारण आदेश उपर चित्त नबुझाई पेश गरेको जवाफ एवं पुनरावेदन जिकरबाट मिति २०७३/०३/१२ को अन्तिम कर निर्धारण निर्णयमा हास आधार नमिलेकोले हास खर्च कट्टी नपाउने गरिएको विषय र श्रोतमा कर कट्टी (TDS) तर्फ महिला कर्मचारीलाई लाग्ने करमा १० प्रतिशत छुट सुविधा दिएको विषय नै मुख्य पुनरावेदन जिकर देखिन्छ ।
१३. सर्वप्रथम निर्णयमा हास आधार नमिलेकोले हास खर्च कट्टी नपाउने गरिएको विषय सम्बन्धमा विचार गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९(१) मा कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनका लागि सो व्यवसाय वा लगानीबाट सो व्यक्तिको आय आर्जन गर्न सो वर्षमा आफ्नो स्वामित्वमा रही प्रयोग गरेको हास योग्य सम्पत्तिको हास भए वापत अनुसूची - २ बमोजिम हास खर्च कट्टी गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ । हास खर्च गणना गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची-२ को दफा २ अनुसार गतवर्ष हास कट्टी गरी बाँकी रहेको हास आधार रकममा कुनै सम्पत्ति थप भएको भए सो सम्पत्तिको लागत मूल्य सो दफा २ को उपदफा ५ बमोजिम गणना गरेको सम्पत्ति समूहको मूल्यमा हास कट्टी गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिन्छ । यसमा पुनरावेदक करदाताले २०४५/०४६ मा पुर्नमूल्यांकन भएको सम्पत्ति समूहको मूल्यका आधारमा हास खर्च गणना गरेको जिकर लिएको पाइन्छ । आयकर ऐन, २०५८ को माथि उल्लेखित कानूनी व्यवस्था अनुसार लागत मूल्यका आधारमा हास खर्च कट्टी गर्न पाउने व्यवस्था विपरित पुनरावेदकले आ.व. २०४५/०४६ देखिको पुर्नमूल्यांकित रकमको हास खर्च आ.व.०७१/०७२ मा खर्च कट्टी गरेको कानून विपरीत र अवास्तविक मूल्यांकन गरी खर्च कट्टी पाउने रकम भन्दा बढी हास खर्च कट्टी गरेकोले खर्च कट्टी नपाउने भनी भएको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय मिलेकै देखिन आयो ।
१४. त्यसैगरी श्रोतमा कर कट्टी (TDS) तर्फ महिला कर्मचारीलाई लाग्ने करमा १० प्रतिशत छुट सुविधा दिएको विषय तर्फ विचार गर्दा महिला कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक आयमा लाग्ने करमा १० प्रतिशतले घटी कर तिर्ने गरी सुविधा दिएकोलाई प्रत्यर्थिहरूले अमान्य गरी दम्पत्ति सुविधा लिएका महिला कर्मचारिले उक्त सुविधा नपाउने भन्ने अर्थमा कर निर्धारण गरेको देखियो । आयकर ऐनको अनुसूचि-१ को दफा १(११) मा महिला कर्मचारीको आयमा लाग्ने करमा १० प्रतिशतले छुट पाउने भन्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेको देखिन्छ । महिलाहरूमा उद्यमशिलता बृद्धिहोस र आत्मनिर्भरता कायम हुन सकोस भन्ने समेतको अभिप्रायः ले विधायिकाले दिएको यसप्रकारको सुविधालाई अन्यथा अर्थ गरी कर सुविधाबाट बन्चित गर्नु विशेष संरक्षणको संबैधानिक मान्यता तथा सम्बन्धित कानूनी व्यवस्था विपरित हुन जान्छ । कानूनको सम्बन्धित दफाको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा यो यस्तो अवस्थामा नपाउने भनी स्पष्ट रूपमा व्यवस्था गरेको अवस्थामा बाहेक कानूनमा लेखिएको व्यवस्थालाई अन्यथा अर्थ गरी अर्थात दम्पत्ति सुविधा

लिएका महिला कर्मचारीहरूले थप १० प्रतिशत कर छुट नपाउने भन्ने अर्थ गरी सो सुविधाबाट बन्चित हुने गरी भएको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय कानून, सद्बिवेक र न्यायका मान्य सिद्धान्त प्रतिकूल भएको देखिन आयो । अतः उक्त निर्णय सो हदसम्म मिलेको देखिन नआई पुनरावेदकले महिला कर्मचारीहरूलाई तलव सुविधा बापतको रकम भुक्तानी गर्दा लाग्ने करमा १० प्रतिशत कर छुट पाउने मान्यताका आधारमा पारिश्रमिक भुक्तानी गरेको कानून सम्मत नै देखिन आयो ।

१५. अतः स्थायी लेखा नं. ३०००४७१७६ भएका पुनरावेदक करदाता याक एण्ड यति होटल लि.को आ.व. २०७१/०७२ को आयकर निर्धारणका सम्बन्धमा शुरू ठूला करदाता कार्यालयले मिति २०७३।३।१२ मा गरेको निर्णय मध्ये पारिश्रमिक आय आर्जन गर्ने महिलाको आयमा तिर्नुपर्ने करमा १० प्रतिशत छुट नदिने गरी भएको हदसम्म मिलेको नदेखिँदा उल्टी हुने ठहर्छ । अरूमा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । अरू तपसील बमोजिम गर्नु ।

तपसील

स्थायी लेखा नं. ३०००४७१७६ भएका पुनरावेदक करदाता याक एण्ड यति होटल लि.को आ.व. २०७१/०७२ को आयकर निर्धारणका सम्बन्धमा शुरू ठूला करदाता कार्यालयले मिति २०७३।३।१२ मा गरेको निर्णय मध्ये पारिश्रमिक आय आर्जन गर्ने महिलाको आयमा तिर्नुपर्ने करमा १० प्रतिशत छुट नदिने गरी भएको हदसम्म मिलेको नदेखिँदा उल्टी हुने ठहरेकोले सो विषयमा करदाताले राखेको रकम कानूनको म्यादभित्र नियमानुसार फिर्ता दिनु वा अर्को आर्थिक वर्षको कर रकममा मिलान गरिदिनु भनी शुरू कार्यालयलाई लेखी पठाइदिनु..... १
विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय काठमाण्डौंलाई फैसलाको जनाउ दिनु। २
सरोकारवाला पक्ष नक्कल माग गर्न आए नियमानुसार नक्कल दिनु। ३
फैसलाको विद्युतीय प्रति अपलोड गरी प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गर्नु र शुरू तथा रेकर्ड मिसिल नियमानुसार गरी अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु। ४

जीवन कुमार घिमिरे

(राजस्व सदस्य)

उक्त रायमा हाम्रो सहमति छ ।

डम्बरबहादुर कार्की

(लेखा सदस्य)

किशोर सिलवाल

(अध्यक्ष)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: श्री रवि न्यौपाने

कम्प्युटर टाइप: श्री प्रदिप तिवारी

इतिसम्बत २०७५ साल कात्तिक १३ गतेरोज ३ शुभम.....